

■ COLUMNA

Zaplar en ils sgurdibels ed en ils scumbigls

DA AITA DERMONT-STUPAN

Dapi intgins mais lavur jau sco schurnalista tar l'Agentura da novitads rumantscha anr. Sco quai ch'il pled di ston ins sco schurnalista esser a schur, tegnair quint da quai che gira, esser al current per pudair rapportar davart ils fatgs. Vairamain fitg interessant. Eran ins bain vegnids educads e scolads uschia, da s'interessar per las chaussas, da furmar in'opiniun, d'agir tenor quella e magari er d'argumentar publicamain per quella.

Pia dar gas: ir a la maisa radunda, tadlar novitads, leger gassetas e revistas, ir en l'internet. Per chapir ils fatgs locals stos esser infurmà er dals fatgs chantunals e federals, leger leschas. «Per chapir il preschaint as stoja s'interessar per l'istorgia», di *Chasper Pult* en in referat. Plausibel. Aja! er anc quai. Nà cun il LIR. E la bibla n'hai jau er anc betg legì. Ultra da quai vegnan

tractads gist davos il culm giu, a Tavau, ils fatgs economics mundials per il futur.

Il magiel è mez plain», di *Nouriel Roubini*, in dals pli sceptics economs americans e prevesa bunas vistas per l'economia mundiala dal proxim onn. Ils rests dal damangiar dal Forum van en las lavadiras e vegnan duvrads per far energia, bainchapì biologica. Debits e custs da viver smesirads en ils pajais industrials. Tractativas cun la China. Bum-bas en l'hotel da la Posta.

Armas. Armada. Aviuns fan rudè da controlla sin il tschiel blau. Tegnair en frain la surbajegiada sin la terra. Betg far avanzament economic signifitga in regress. Tema per l'existenza. Passa 10% dapli autos en Svizra. Dumber da burnout anc mai stà uschè aut. Depressiuns, demonstraziuns, violenza.

Il resultat è: «Eu zaplaint ils sgurdibels», per dir cun *Paulin Nuotclà*, «perd bod il san inclet». Consumar infurmaziuns e dir: «Has udi», «uei» ed «o dolor» è ina. Ma vulair chapir il mund e l'existenza umana ma metta als cunfins.

Ed anc insatge: (or da *Leo Tuor*): «el (Giacumbert) carteva buca ch'il carstgaun seigi buns. 'Jeu sai ch'jeu sun schliats.' Ses eglis bellezza buglievan els mes, ed el scheva: 'È ti eis schliats'.»

Quai na vulev jau mai crair. Ussa sai jau.